

Žemaičių Kalvarijos koplytėlės įrengtos vyskupo iš Vištyčio rūpesčiu

Keliaudamas po Žemaitiją vėl radau iš Suvalkijos kilusių asmenybių pėdsakų. Tame krašte skleidžiant ir įtvirtinant krikščionybės ženklus ypač ryškus buvo vyskupo Jurgio Tiškevičiaus, gimusio 1596 m. Vištyčio dvare, indėlis.

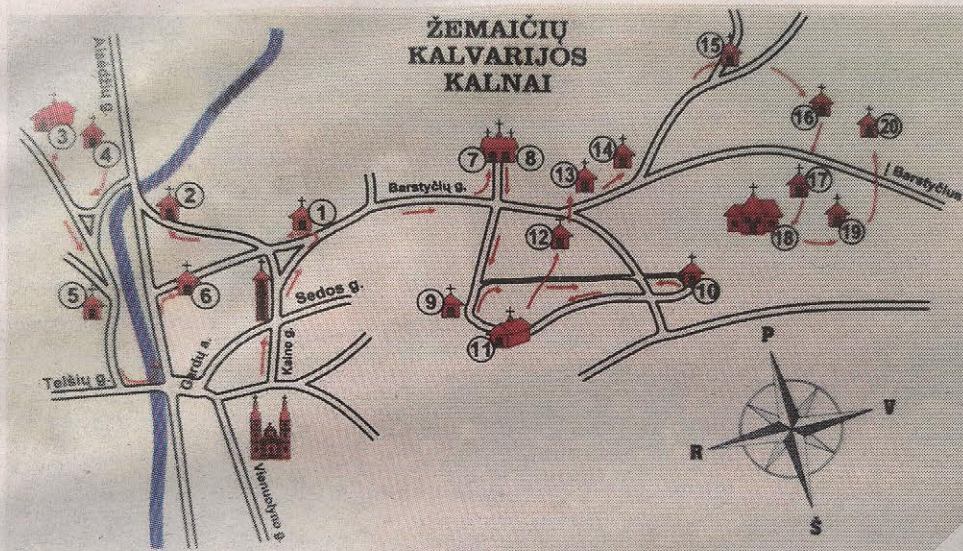
Steigė vienuolynus, statė bažnyčias

Kelionė po Žemaičių Kalvariją pradėjau nuo bažnyčios, kur manęs laukė Bronius Kleinauskas, geografijos mokytojas ir gidas po šį miestelį Plungės rajono savivaldybėje. Jis gali valandų valandas pasakoti apie garsiųjų kalvarijų kilmę, vyskopus ir kitas miestelio istorijas. Sustojame prie vyskupo J. Tiškevičiaus išspūdingo portreto.

Vištyčio dvaro nebelikę net pėdsako, o iš jo kilusį garsios Tiškevičių giminės atstovą, vyskupą Jurgį žino visa Žemaitija. Žemaičių Kalvarijos atlydai ir tikinčiųjų keliai esančios po kalvose pastatytas koplytėles jau yra tapę UNESCO nematerialaus kultūros paveldo dalimi.

Ką žinome apie šios katalikams šventos vietos įkūrėją, kilusį iš mūsų krašto? Kaip rašo Vincentas Juzumas savo veikale „Žemaičių vyskupijos aprašymas“, J. Tiškevičių iš pradžių mokė motina, vėliau jis lavinosi pas jėzuitus Krokuvoje.

Savo dėdės, jėzuitų provincialo Vilniuje dėka J. Tiškevičius greitai kilo dvasininkų hierarchijos laiptais. Karalius Vladislovas Vaza jį paskyrė Žemaičių vyskupu, o popiežius Urbonas VIII 1633 m. patvirtino. Vyskupas pradėjo energingai valdyti Žemaičių vyskupiją, ją apvažiavo, išnaikino pagoniškus prietarus ir diegė naujas nuostatas, pradėjo šviesti žmones, sušaukė keturis sinodus. J. Tiškevičius steigė vienuolynus, statė bažnyčias. Tuo metu Suvalkijos dalis nuo

■ Žemaičių Kalvarijos kalnai – tai 20-ies stočių (arba vietų) Kryžiaus kelias.

Autoriaus nuotr.

Žemaičių Kalvarijos kalnų giedojimo tradicija, kuriai daugiau nei 380 metų, yra oficialiai pripažinta Lietuvos kultūros vertybe.

Jurbarko iki Virbalio priklausė Žemaitijos vyskupijos Virbalio (Užnemunės) dekanatui. Virbalyje buvo įkurdintas dominikonų vienuolynas ir dominikonų gimnazija.

Atmatavo savo pėdomis

Iš B. Kleinausko išgirdau įstabią istoriją apie Žemaičių Kalvarijos atlydų pradžią.

Apsilankęs šventojoje Žemėje ir savo pėdomis išmatavęs Kristaus kančios kelio atstumus, vyskupas J. Tiškevičius žemaičių kalvose, prie Gardų miestelio, įrengė koply-

tėles, o jas šventinant kelią nuo vienos iki kitos pabarstė iš Jeruzalės atvežta žeme. Taip prasidėjo Žemaičių Kalvarijos kalnų lankymo giedant istorija. Dar vyskupo J. Tiškevičiaus laikais sukurtos ir apmąstymus kviečiančios maldos, ypač palydimos orkestro garsų, kelia maldininko širdį dangaus link.

Kalvarijos kalnai – tai 20-ties stočių Kryžiaus kelias. Kalnai ne tik einami lankant koplyčias, bet ir giedami per šermenis ar mirusiųjų minėjimus, o bažnyčioje – Didžiąją savaitę.

Šiandien saugo globėjai

Popiežius Benediktas XVI yra akcentavęs: „Liaudies pamaldumas yra didis bažnyčios lobis, padedantis labai nuoširdžiai išreikšti savo tikėjimą. Senieji gestai ir ženklai, perduodami iš kartos į kartą, išmokstami iš tėvų ir senelių, yra turtas,

kurį būtina saugoti.“

Žemaičių Kalvarijos bendruomenės nariai saugo ir prižiūri koplytėles. Antai pirmosios koplyčios, skirtos Paskutinei vakarienei, globėja yra Petro ir Alantos Masiulių šeima, trečiąją rūpinasi Kęstutis ir Loreta Gecai. Visos 20 koplyčių turi globėjus. Taip jos saugotos ir sovietmečiu. Koplyčias stebėdavo ne tik suaugusieji, bet ir vaikai. Šie, išvydę ką nors negera ar įtartinus asmenis, skubėdavo pranešti suaugusiesiems.

Rūpinosi Vilniaus katedra

1650 m. vyskupą J. Tiškevičių perkėlė į Vilnių. Ten jis pirmiausia rūpinosi tvarkyti ir puošti katedrą. Jo vyskupavimo metai sutapo su Rusijos agresija prieš Lietuvą. Kazokams, kurie plėšė ir degino katalikų bažnyčias, artėjant prie Vilniaus vyskupo paliepiu katedros požemiuose buvo pradėtos slėpti bažnytinės ir istorinės vertybės. Anot šaltinių, J. Tiškevičiaus nurodymu buvo paslėpti kunigaikščio Vytauto palaikai, o juos užmūriję mūrininkai prisaikdinti nutilti amžiams. Kai kilo Vilniaus užgrobimo grėsmė, vyskupas surinko brangiausią bažnytinę turtą ir kartu su dviem kanauninkais per Tauragę pasiekė Karaliaučius.

Sunkiai susirgęs J. Tiškevičius 1656 m. sausio 17 d. mirė. Po 100 metų jo giminaitis Žemaičių vyskupas Antanas Tiškevičius palaikus pervežė į Žemaičių Kalvariją ir su didelėmis iškilmėmis palaidojo dominikonų medinės bažnyčios rūsyje. Vis dėlto šiandien tiksliai vyskupo J. Tiškevičius amžinojo poilsio vieta likusi paslapytyje. Vilniaus katedroje yra šio vyskupo marmurinis antkapis su bronziniu biustu. Ten surašyti visi jo titulai bei pareigos, taip pat nuopelnai Žemaičių ir Vilniaus vyskupijoms.

Antanas ŽILINSKAS
Istorikas, muziejininkas

Projektą „Laisvės pamokos“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

